

'Amsterdam moet zijn arrogantie jegens buurgemeenten afschudden'

Rob de Lange Hella Hueck 31 dec '20

Het komende jaar trekt Femke Halsema, burgemeester van Amsterdam, één dag per week de regio in. Het gebied van Velsen tot Lelystad moet gaan opereren als een echte metropool. Alleen dan kunnen we snel uit de coronacrisis groeien, zegt ze. 'De gewoonte was om alleen naar de regio te kijken als we dachten dat we zo onze eigen problemen konden oplossen.'

Femke Halsema: 'Het gaat voor veel mensen teleurstellend lang duren voordat iedereen gevaccineerd is.'

Femke Halsema: 'Het gaat voor veel mensen teleurstellend lang duren voordat iedereen gevaccineerd is.'

In het kort

Eén metropool worden à la Londen en Parijs moet in goed overleg, stelt Femke Halsema.

Dat past ook bij Nederland: 'Hier slaat zelden iemand met de vuist op tafel.'

Als Amsterdam achteroploopt heeft heel Nederland er last van, stelt de burgemeester.

Voor een burgemeester van Amsterdam bestaan er waarschijnlijk geen onbewogen jaren. Maar 2020 was voor Femke Halsema, sinds tweeënhalf jaar burgermoeder in de hoofdstad, uitzonderlijk. Zowel beleidsmatig als privé werd ze zwaar op de proef gesteld.

Het is haar laatste officiële afspraak voor de kerst. Enigszins moeizaam neemt ze plaats aan de keukentafel beneden in de ambtswoning: 'Veel te hard getraind vanmorgen hier in de tuin', zegt ze lachend. Nono, de bruine labrador van de familie Halsema, dreunt in en uit.

Net als anderen kijkt Halsema (54) vol verwachting uit naar het moment dat de eerste Amsterdammer zich laat inenten met het Pfizer-serum. 'Natuurlijk ga ik mezelf ook laten vaccineren zodra ik aan de beurt ben. Als het effectief is om anderen over te halen, mag het met foto in Het Parool.'

Ze noemt de veelbesproken datum van 8 januari waarop Nederland begint met prikken 'ambitueus en realistisch'. De Amsterdamse GGD houdt haar nauwgezet op de hoogte van de voorbereidingen en tot nu doen zich geen problemen voor. Wel tempert Halsema enigszins de verwachtingen: 'Het gaat voor veel mensen teleurstellend lang duren voordat iedereen gevaccineerd is. Met de cijfers die we nu kennen, denk ik niet dat we ervan uit mogen gaan dat vanaf januari alles weer veilig is.'

December is de maand van reflectie én van goede voornemens. Minder werken zal tijdens een pandemie niet lukken. Maar de agenda van de burgemeester gaat wel anders ingedeeld worden: Halsema spreekt de ambitie uit om in 2021 één dag per week te besteden aan de Metropool Regio Amsterdam (MRA). Bijvoorbeeld bezoeken aan Zandvoort, Hilversum of Edam. Allemaal gemeenten die onderdeel zijn van de MRA. Haar missie: eindelijk de regio laten uitgroeien tot een échte metropool, vergelijkbaar met Londen of Parijs.

De hoofdstad wordt vaak verweten arrogant te zijn in de communicatie met de buitengebieden. Zoals Halsema het zelf eufemistisch verwoordt: 'Amsterdam heeft wat te repareren.'
Hoe blikt u terug op 2020?

'De leercurve in corona is extreem steil. Ik heb beslissingen genomen die geen naoorlogse burgemeester in Amsterdam voor zijn rekening heeft moeten nemen. Het sluiten van hele sectoren is niet niks. Ook als voorzitter van de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland was het wonderlijk. In crisissituaties heb je het bevel over de hele regio en doorzettingsmacht over de burgemeesters in de

omliggende gemeenten. Het is bedoeld voor een crisis van een paar dagen en het duurt nu al acht maanden.'

Stel: het virus wordt in 2021 ingedamd. Hoe ligt Amsterdam er dan bij?

'De stad moet zijn wonden likken. We waren duidelijk niet bestand tegen de pandemie. Amsterdam wordt harder geraakt dan de rest van het land. De economische krimp in Nederland bedroeg in 2020 5% à 6%. In Groot-Amsterdam, waar ook Schiphol bij hoort, was het 7%. Toch is de economische veerkracht van de stad groot. De verwachting is dat het herstel sneller zal gaan dan in andere regio's. Grote internationale bedrijven bijvoorbeeld zijn niet verdwenen.'

'We hebben de groei hard nodig. Onze uitgaven nemen toe, inkomsten dalen. Het tekort op de begroting is opgelopen tot €300 mln, bijvoorbeeld omdat we nauwelijks toeristenbelasting binnenkrijgen. Dat zal nog wel een tijd aanhouden. De bezoekerseconomie zal zich niet snel herstellen. Ook omdat we meer richting willen geven aan het toerisme, want de stad stond vóór corona op het punt van bezwijken.'

Dan toch maar wat toegeeflijker naar dronken Britten en rolkoffertjes op de gracht omdat het geld oplevert?

'Airbnb is echt een probleem. Daar kan ik weinig vriendelijke woorden aan wijden. We gaan dat in toenemende mate verder terugdringen. Die visie delen we met de hotelbranche. Niet alleen omdat het veel concurrentie geeft met hotels, maar ook omdat het leidt tot leegstand in delen van onze stad die we voor onze eigen inwoners nodig hebben. En die dronken Britten, zoals jullie dat noemen, brachten de stad weinig inkomsten. Ze boekten geen hotel, haalden de hele nacht door en aten wat bij Kentucky Fried Chicken. We willen toeristen die de culturele rijkdom van de stad waarderen.'
Is dat niet elitair?

'We willen toeristen die voor de goeie dingen komen. Dat zijn net zo goed jongeren die voor de clubs komen en voor het non-conformisme, zoals je dat in de Reguliersdwarsstraat (de homo-uitgaansstraat van Amsterdam, red.) vindt, afkomen. Ook kijken we met de RAI en de Beurs van Berlage hoe we het zakelijk toerisme kunnen versterken. Café-eigenaren die ik spreek zouden ook dolgraag weer Amsterdammers in hun kroeg willen zien.'

Halsema heeft de afgelopen maanden als een generaal kunnen opereren om de gezondheidscrisis te bezweren. Het bestuur binnen de Metropool Regio Amsterdam verloopt een stuk stroperiger. De MRA is een samenwerkingsverband tussen de provincies Noord-Holland en Flevoland, 32 gemeenten en de Vervoerregio Amsterdam. De opgaven voor de regio zijn groot. Om er een paar te noemen: 100.000 woningen bouwen om het schrijnende woningtekort op te lossen, spaarzame groene gebieden behouden en de onderlinge bereikbaarheid verbeteren.

Een evaluatie van zomer 2019 bestempelde de Metropoolregio als een Poolse landdag, een te grote club van bestuurders die blijven hangen in machtsdenken en deelbelangen. En wat voor ingrijpende besluiten kun je nemen als je maar twee keer per jaar bij elkaar komt?

Halsema besloot VVD'er Ben Verwaayen te bellen, vertrouweling van Mark Rutte en de man die de baas was van multinationals als BT Group en Alcatel-Lucent. Verwaayen woont zelf al jaren in de belangrijkste metropool van Europa: Londen. Begin december kwam hij met zijn bevindingen. Niet in een rapport, dat toch gedoemd zou zijn om in een la te belanden, maar met een presentatie voor alle betrokkenen. Zijn advies: maak van de MRA een professionele organisatie met een directie in plaats van een tandeloos secretariaat dat slagkracht en draagvlak ontbeert.

Waarom is Verwaayens voorstel zo belangrijk?

'Het is economisch onvermijdelijk dat we als regio beter gaan samenwerken. Die urgentie is door corona alleen groter geworden. De MRA was een bestuurlijke moloch, vol geïnstitutionaliseerd wantrouwen en met weinig daadkracht. Verwaayens stelt voor dat de hele regio in de algemene vergadering drie thema's vaststelt waar wij als metropool in willen excelleren. Het bestuur zou net als nu onder mijn voorzitterschap staan, aangevuld met nog twee commissarissen, twee burgemeesters en een wethouder. Er komt ook een stevige directie, waar in Den Haag naar geluisterd wordt. Nu heeft de MRA landelijk nauwelijks een positie.'

Gemeenten krijgen minder macht. Hoe is het plan gevallen?

'Hoopvol en afwachtend. De gemeenten vonden Amsterdam vaak arrogant, en daar hadden ze ook gelijk in. De gewoonte was om alleen naar de regio te kijken als we dachten dat we zo onze eigen problemen konden oplossen. Denk alleen al aan de woningbouwopgave. Dus de gemeenten zeiden: wat hebben we hier aan? Daardoor kon het gebeuren dat als een groot bedrijf naar deze regio kwam Amsterdam en Purmerend allebei een bidbook indienden, en zo met elkaar concurreerden. Dat kan niet de bedoeling zijn. Het moet één bidbook zijn, concurrerend met Frankfurt.'

Wat worden de drie prioriteiten voor de Metropool?

'Daar ga ik nog niets over zeggen. Dat is aan de algemene vergadering om dat vast te stellen. Bovendien zijn we een rode stad in een blauwe regio. De politieke verhoudingen in Amsterdam liggen anders dan in omliggende gemeenten. Daar heb ik rekening mee te houden.'

Wat komt Amsterdam brengen?

'De Metropoolregio is voor het internationaal bedrijfsleven ontzettend interessant vanwege de kwaliteit van leven. Daarom zijn veel buitenlandse bedrijven in Amsterdam gevestigd, en door de brexit komen er misschien nog wel meer. Maar internationaal onderwijs kan de stad niet meer aan. We hebben de ruimte en de gebouwen niet. Als we dat op andere plekken aanbieden weet je dat expats daar gaan wonen, en dat doet iets met de regionale economie.'

'Ik denk wel dat mensen bevoegdheden willen inruilen, maar ze willen niet dat je de baas speelt en de verschillende belangen niet onderkent. Bestaand groen gebied bijvoorbeeld verdient waardering, net als de bestuurders die het verdedigen.'

Moet er toch niet iemand zijn die af en toe met de vuist op tafel slaat?

'Laten we wel wezen: we leven in een overlegland. Er slaat zelden iemand met de vuist op tafel. En toch weten we vaak economisch snel te handelen. Ik ben er niet zo bang voor. Hoe inhoudelijker het is, hoe sneller het gaat.'

Hoe belangrijk is het dat dit plan slaagt?

'Voor Nederland is het zeer belangrijk. De MRA neemt een vijfde van de nationale economische groei voor zijn rekening. Amsterdam kan het niet alleen. En voor mensen die dat wel denken: het gevolg is dat Amsterdam achterop gaat lopen, en daar heeft het hele land last van.'